

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

תוכן

- א. עשה ונדחה ל"ת ... דלא אפשר לקיומיה לעשה אבל הכא אי אמרה דלא בעינא מי איתיה לעשה כלל 1.....
- ב. יתומה שנתארסה ונתגרשה ... האונס חייב והמפתה פטור ... יתומה לעצמה 4.....
- ג. איזהו בושת הכל לפי המבייש והמתבייש פנס רואין אותה כאילו היא שפחה ... כמה היתה יפה וכמה היא יפה קנס שוה בכל אדם 5.....
- ד. באו עליה שנים אחד כדרכה ואחד שלא כדרכה 6.....
- ה. כל שבת נעוריה לאביה 7.....
- ו. קטנה מבת ג' שנים ויום אחד ועד שתיבגר יש לה ... אף קנס במקום מכר 7.....
- ז. המוציא שם רע על הקטנה פטור 8.....

דף מ.

א. עשה ונדחה ל"ת ... דלא אפשר לקיומיה לעשה אבל הכא אי אמרה דלא בעינא מי איתיה לעשה כלל

כבר התבאר במסכת יבמות דף ג. שמצות¹ עשה דוחה את לא תעשה בכל מקום². י"א³ שטעם הדבר משום שמצות עשה גדולה ממצות לא תעשה, כמו

¹ רמב"ם הלכות טומאת צרעת פרק י הלכה ה

² עיין תוד"ה מתן ד' עירובין דף ק' א' דלגירסתנו כתבו דעשה שהיה יכול להתקיים בלא הלאו וע"י פשיעה בא הלאו אינו דוחה הלאו לר"י שם אבל לפ"ו לר"א דוחה ומרש"י שם ד"ה ור' יהושע משמע דאינו דוחה דמכפר במתנה אחת ועי"ש בנה"ש מה שציין ממהר"ק שורש קל"ט דל"ת שבמקדש אינו נדחה מפני עשה אפי' שהעשה ג"כ במקדש וכדמשמע התם ואפי' הלאו אינו לאו דמקדש אלא דאירע במקדש כגון לאו דלא תוסיף אינו דוחה ועיין תפא"י ברכות פ"ו אות ד' ובבועז שם. ועיין ח"י בית מאיר שבת קבח ב' דכתב להקשות אהא דמשמע בגמ' דרק אי צער בע"ח דאו' דחי' מבטל כלי מהיכנו ואמאי לא ידחה אפי' הווה דרבנן כמו דעשה דוחה ל"ת ומשמע מדבריו דעשה דרבנן דוחה ל"ת דאו' ועיין פמ"ג סי' ש"ה בא"א ס"ק י"א דחשיב למוקצה בשבת עשה ול"ת ואין עשה דוחה ל"ת ועשה. עשה דרבנן דוחה ל"ת דרבנן עיין פמ"ג או"ח משב"ז תנ"ד. עשה אין דוחה ל"ת ועשה דרבנן פמ"ג סי' ש"ה ס"ק י"א בא"א

³ עיין רמב"ן שמות פ"כ פס' ח' ואמת הוא ג"כ כי מדת זכור רמזו במצות עשה, והוא היוצא ממדת האהבה והוא למדת הרחמים, כי העושה מצות אדוניו אהוב לו ואדוניו מרחם עליו, ומדת שמור במצות לא תעשה, והוא למדת הדין ויוצא ממדת הירא, כי הנשמר מעשות דבר הרע בעיני אדוניו ירא אותו, ולכן מצות עשה גדולה ממצות לא תעשה, כמו שהאבה גדולה מהיראה, כי המקיים ועושה בגופו ובממונו רצון אדוניו הוא גדול מהנשמר מעשות הרע בעיניו, ולכך אמרו דאית עשה ודחי לא תעשה, ומפני זה יהיה העונש במצות לא תעשה גדול ועושיין בו דין כגון מלקות ומיתה, ואין עושיין בו דין במצות עשה כלל אלא במורדין, כמו לולב וציצית איני עושה, סוכה איני עושה, שסנהדרין היו מכיין אותו עד שיקבל עליו לעשות או עד שתצא נפשו

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

שהאהבה גדולה מהיראה. אולם ברוב הראשונים⁴ חלקו על כך ומצות לא תעשה חמורה ממצות עשה. ויש שכתבו⁵ טעם אחר, שאזהרת הלאו בתורה על תנאי נאמרה, שבעת שאירע חיוב מצות עשה, נדחה האזהרה שהיא לא תעשה ונקיים הציווי שהוא עשה, ותבוא מצות עשה ותדחה לא תעשה. וי"א⁶ שטעם הדבר שהעושה מעשה מראה אהבה למצות השי"ת, ומי שמונע מעשות לא תעשה הוא בגדר ירא, וגדול מדת האהבה מהיראה אצל השי"ת. ולפיכך עדיף שתדחה העשה לל"ת, כיון שמה שעושה המעשה שיש בו גם לא תעשה, (כגול הלוש כלאים בעיצית) אין זה מצד המרי (שרוצה ללבוש כלאים), רק מצד ציווי השי"ת לעשות העשה (ללבוש צצית). אבל כשעושה נגד רצון השי"ת, ודאי גדול הממרה, ועונשו חמור ממי שמתעצל ואינו עושה מצוה.

לכאורה צ"ע דברי רבינו דהא בגמ' יבמות ז. אטו עשה דוחה את ל"ת לאו לא תעשה חמור מיניה וקאתי עשה ודחי ליה מה לי חומרא זוטא ומה לי חומרא רבה ואפשר שזהו כוונת גליון הש"ס שם שציין לדברי רבינו פה וכן הקשה להדיא ביד מלאכי כללי התלמוד כלל תקט"ו עשה הוא קל מלא תעשה, כן מוכח בהדיא בפ"ק דיבמות [דף] ז' א' דאיתא שם הדר אמר אטו עשה דוחה את לא תעשה לאו לא תעשה חמור מיניה וקא אתי עשה ודחי ליה

⁴ רב נסים גאון שבת קלג. תוס' יבמות דף ע"ז: ד"ה שכן וכ"כ שם רש"י בד"ה לא סבירא לי ע"ש וע"ע תוס' דפרק תמיד נשחט [דף] ג"ט א' ד"ה אתי ובהרא"ש דבכורות פרק ה' סי' ח' וכן מוכח תו בפרק יום הכפורים [דף] פ"ה ב' דקאמר השתא על לא תעשה מכפרת על עשה מבעיא והיינו משום שהעשה יותר קל מלא תעשה ועיין הרמב"ם פכ"ד מהלכות אישות הלכה ד' והיינו עשה איסורין קל ובה"ה שם ובפ"א מהלכות נדרים הלכה ח' היתה מחייבי לאוין ואצ"ל מחייבי עשה והפר נדרים הרי אלו מופרין הרי מבואר שלא תעשה חמור מן העשה וכן תמצא להכנה"ג בספר דינא דחיי [דף] ב' סוף ע"ד שכתב בבירור ומצות עשה הן קלות ממצות לא תעשה

⁵ רב נסים גאון משבת דף קלג. "דכתיב (דברים כב) לא תלבש שעטנז וכתוב גדילים תעשה לך ידענו כי זה לא תעשה אינו שוה בכל דבר אלא מיוחד הוא וכי הציווי שנאמר אחריו הוא תנאי עליו וכי לא בא להזהיר אלא על לבישת כלאים חוץ ממצות צצית אבל מה שהוא מעורב מחומי פשתן עם הטלית של צמר שהיא מצוה אינו נכנס בזה האזהרה אלא מותר הוא."

⁶ במשך חכמה דברים פרק לד פס' יב ד"ה לכל המורא הגדול ביאר דברי רבינו הרמב"ן באופן אחר וז"ל "הרמב"ן פרשת יתרו ביאר טעם דעשה דוחה לא תעשה. דאף דלא תעשה חמור, זה במי שעושה מדעת עצמו. אם כן העושה מעשה וממרה, גדול חטאו ממי שאינו עושה מעשה ואינו מקיים רצון השי"ת. אבל מי שעושה מרצון השי"ת, אם אנו נשקול במאזני צדק מה עדיפא טפי, אם לעבור הלא תעשה או לקיים העשה, על זה אמרינן דהעושה מעשה מראה אהבה להמצוה השי"ת, ומי שמונע מעשות לא תעשה הוא בגדר ירא, וגדול מדת האהבה מהיראה אצל השי"ת. לכן עדיפא שתדחה העשה לל"ת, כיון שמה שלבוש כלאים בעיצית, אין זה מצד המרי, רק מצד ציווי השי"ת ללבוש גדילים. אבל כשעושה נגד רצון השי"ת, ודאי גדול הממרה, ועונשו חמור ממי שמתעצל ואינו עושה מצוה. זה ביאור דבריו. ולפי זה אתי שפיר, דבמקדש שהשכינה שורה, ועשרה נסים נעשו (אבות ה, ה), ומרוב ההרגל של האדם בדביקות להשי"ת נקל למצוא מדת האהבה, לכך הזהירה תורה (ויקרא כו, ב) "וממקדשי תיראו", ששם נקל לבעוט, ולסור מדת הפחד מהאדם. ולכן (זבחים צו, ב): אין עשה דוחה לא תעשה שבמקדש, כי בעניני המקדש, שם גדול התועלת מהיראה לבלי עשות מה שהזהירה תורה, מהתועלת ממה שיעשה האדם מה שצוהה תורה. וזה טעם מושכל"

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

האונס⁷ או מפתה מי שאסורה עליו לא נאמר שיבא עשה וידחה את איסורה עליו שמכיון שנאמר (דברים כב פסוק כט) וְלוֹ תִהְיֶה לְאִשָּׁה מִדַּעְתָּה כְּשֶׁרְצוֹנָהּ בּוֹ וְלֹא כְּשֶׁמוֹכְרָחַת לְהִנְשֵׂא לוֹ אִין דַּיִן בְּכַאֵן דַּיִן עֲשֵׂה דוּחָה ל"ת שֶׁעֲשֵׂה קִלְהָ הִיא שֶׁהָרִי אִי אִמְרָה אִינִי רוּצָה בּוֹ נִסְתַּלֵּק הָעֲשֵׂה מִכָּל וְכָל, וְלִכְּנַ"א שְׁחֹב הוּא לְלִמְדָה שֶׁתֹּאמַר אִינִי חִפְצָה בּוֹ⁸, וְעוֹד שֶׁהָרִי גַם עֲלֶיהָ יֵשׁ אִיסוּר וְאִיךָ תַעֲבֹר בְּמָה שֶׁתִּלּוֹי בְּרְצוֹנָהּ, וּמִטַּעַם זֶה גַם שְׁנִייה אִיסוּרָה שְׁכִיּוֹן שְׁבִיכּוּלְתָהּ לֹאמַר אִינִי רוּצָה בּוֹ אִין עֲשֵׂה זֶה מִדַּחָה אִפִּילוֹ אִיסוּר דְּרַבְנָן.

כל מקום⁹ שיכול לקיים שניהם אין עשה דוחה לא תעשה מן התורה.

י"א שרק עשה המפורש ממנין תרי"ג דוחה לא תעשה ולא עשה שהוא ענף מצווה¹⁰.

י"א¹¹ שמצוה המתייחסת לאדם וחיוב מונח על גופו לקיים כגון מצות אכילה אינו דוחה לא תעשה, ובמה יתרצה בדבר הנאסר, חלילה לקדוש ישראל להתכבד בדבר האסור והטמא.

אין עשה דוחה לא תעשה שיש בו כרת¹².

י"א¹³ שמקום בו המצוה אינה עוברת, וניתן לקיימה בזמן אחר שאין בו לא תעשה, אין עשה דוחה לא תעשה.

⁷ ערוך השולחן אבן העזר סימן קעז סעיף ט

⁸ רש"י בסוגייתינו

⁹ פרי מגדים אורח חיים פתיחות פתיחה להלכות ציצית ובמשבצות זהב סימן תצה ס"ק טז

¹⁰ בינת אדם שער או"ה כלל ח' או"ק י', אמנם נראה להוכיח לא כן מרש"י ומתוד"ה מתן ד' עירובין ק' א' דס"ל דעשה דר' מתנות ידחה לאו דבל תוסיף ורק לר"י שם איכא איזה טעם דאינו דוחה וד' מתנות הווה ענף מצווה דאינו ממנין תרי"ג דנכלל במעשה החטאת וכמו שכתב ברמב"ם בספר המצוות מצווה ס"ד וגם זריקה לא הזכיר ובשורש י"ב כתב להדיא דהווה ענף ולהרמב"ן אפי' המעשה אינו מצווה אמנם אפי' דתוס' ס"ל כבה"ג דמנה במצווה קצד הוריקות למצווה וצ"ג.

¹¹ אור שמח הלכות חמץ ומצה פרק ו הלכה ז ביישוב מש"כ הרמב"ם "אין אדם יוצא ידי חובתו באכילת מצה שהיא אסורה לו בו, זה הכלל כל שמברכין עליו ברהמ"ז יוצא בו ידי חובתו, וכל שאין מברכין עליו בו אינו יוצא בו י"ח" הארי החי (שאנת אריה) בסימן צ"ו האריך בזה, דלדין אתי עשה ודחי ל"ת, והעלה דלא כרבינו ובסברא הנ"ל יתיישבו דבריו

¹² עיין ב"ה יו"ד רחצ א

¹³ תוספות כתב בפ"ק דיבמות (ה' ע"ב ד"ה כולה) היכא דאין מצוה עוברת, כמו גבי שריפת קדשים דיוכל לשרוף אחר י"מ, אין עשה דוחה לא תעשה גרידא.

ועיין כיוצא בסברא זו בב"י על טור או"ה סימן י"א (עמוד ע"א ד"ה וכתב), שכתב דמה דקיימא לן (שבת קלג, א) באי אפשר לקיים שתיהן עשה דוחה לא תעשה, דזה הוי דוקא באי אפשר בשום אופן לקיים שתיהן דרך היתר, אבל אם אפשר בשום אופן, אף דעתה אי אפשר, אינו דוחה. הרי מה דאפשר בשום פעם לקיים דרך היתר, אף דעתה אי אפשר, נחשב אפשר. חכמת שלמה אורח חיים סימן שכח סעיף יא

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

ב. יתומה שנתארסה ונתגרשה ... האונס חייב והמפתה פטור ... יתומה לעצמה

האנוסה והמפותה, בין¹⁴ שיש לה אב או שאין לה אב יש לה קנס כדלהלן.

שלשה דברים¹⁵ של מפתה ואלו הן קנס בושת ופגם מוסף עליהם צער באונס שהם ארבעה של אונס הרי הן של אב, שכל שבה נעורים לאב, ואם אין לה אב באנוסה הרי הן של עצמה. ובמפותה אינו חייב לה כלל שהרי מחלה למפתה שנתרצית לו¹⁶. וי"א¹⁷ שבמפותה קטנה אין שייל מחילה, וחייב לשלם.

אולם אם בשעה שבא עליה לא מחלה לו, קנסה לעצמה אף במפותה¹⁸.

המתגרשת¹⁹ מן הנישואין ועדיין היא נערה בתולה אין לה קנס, אבל המתגרשת מן האירוסין אם נאנסה יש לה קנס, וקנסה לעצמה, ואם נתפתתה אין לה קנס.

כבר התבאר לעיל לעיל דף לח. ולט. שהבת²⁰ שנתארסה ונתגרשה, ונאנסה או נתפתתה, קנסה לעצמה, ובושת ופגם לאביה²¹, וי"א שאף קנסה לעצמה²².

נאנסה או נתפתתה, ואחר כך נתקדשה לאחר, קנסה ושאר הדברים לאביה, שאין האירוסין מוציאין מרשות האב.

מפותה²³ או אנוסה שלא תבעה קנס בושת ופגם ובאנוסה אף צער, עד שבגרה או עד שנשאת, או עד שמת האב, שבכל אלו יוצאת מרשות אביה, הרי הארבעה דברים או השלשה שלה²⁴, עמדה בדין ותבעה אותו ואחר כך

¹⁴ רמב"ם הלכות נערה בתולה פרק א הלכה ט

¹⁵ רמב"ם שם פרק ב הלכה יד

¹⁶ משנה למלך שם

¹⁷ ערוה"ש קעז כנגדעת התוס' בין אם משום שפיתוי קטנה אונס הוא או משום שמחילת קטנה לאו כלום היא.

¹⁸ שרשי ה"ם שם

¹⁹ רמב"ם שם פרק א הלכה ט

²⁰ רמב"ם שם פרק ב הלכה טז

²¹ שאין האירוסין מוציאין מרשות האב, ולא נתמעט אלא הקנס. ויש מסבירים מפני שיכול למוסרה למנוול

ולמוכה שהין, והרי עדיין יכול למוסרה גם לאחר שנתארסה ונתגרשה. כ"מ שם

²² לפי שהוקשו לקנס, ולמי שזה ניתן, זה ניתן. רא"ש פ"ב סי' ה

²³ רמב"ם שם הלכה טו

²⁴ ואע"ג שבושת צער ופגם ממון הוא ואין צריך העמדה בדין להיבו, וא"כ זכה בהם אביה עוד קודם שיצאת

מרשותו הרמב"ם ס"ל כשימת התוס' לחלוק משום דאיתקש להדדי, ועיקר הא דאיתקש הוא משום דכתיב

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

בגרה או נשאת הרי הן של אב, ואם מת האב אחר עמידתה בדין הרי הן של אחין שהן יורשי האב מעת שעמדה בדין זכה בהן האב. וי"א²⁵ שזה אינו אלא בקנס של אנוסה אבל בושת ופגם וצער, בין עמדה בדין בין לא עמדה בדין הרי הוא של אביה. ובמפותה עמדה בדין הרי הכל של אביה, לא עמדה בדין מסתמא מחלה והקנס אינו חייב לה כלל²⁶.

ג. איזהו בושת הכל לפי המבייש והמתבייש פגם רואין אותה

כאילו היא שפחה ... כמה היתה יפה וכמה היא יפה קנס

שזה בכל אדם

חיוב הבושת ופגם במפותה ואנוסה, ונוסף עליהם האנוסה בטענת צערה, אינן שוים בכל אדם אלא הכל לפי מה שהיא. וצריגין שומא בבית דיין²⁷.

בושת, הכל לפי המבייש והמתבייש, שאינו דומה המבייש נערה חשובה ממשפחה מיוחסת למבייש בזויה ועניה, ואינה דומה המתביישת מאדם חשוב, למתביישת מאדם בזוי ונקלה²⁸, ולפי זה רואין ב"ד מעלתו ומעלתה, ושמוין כמה היה נותן אביה ומשפחתה ולא יארע להם דבר זה מאדם זה, וכמוהו יתן לה. ובושת שייך אפילו בבעולה²⁹.

ונתן לא זיכתה תורה לאב אלא משעת נתינה. אולם בזה פליג אתוס' דשיטתן דכל מקום דקנס הוי שלה גם בושת ופגם שלה, וא"כ בנערה שנתארסה ונתגרשה דקנסה לעצמה, גם בושת ופגם הוי שלה, ודעת רבינו דרק קנס לחודא הוי שלה, כנזכר וטעמו, דכל היכי דמגזירת הכתוב הוי שלה, ולא משום אפוקי מרשות האב, וכמו בנערה שנתארסה ונתגרשה, דאם בא עליה ונתארסה הוי של אביה, רק דמגזירת הכתוב הוי שלה, הוא דוקא בקנס לחודא, לא בבושת ופגם אבל כאן דמשום אפוקי מרשות האב הוי, כמו דקנס לעצמה כן בוי"פ לעצמה. אור שמח שם

²⁵ השנות הראב"ד שם לפי מה שביארו במשנה למלך שם לפי שהוא סובר כדעת הר"ן שכתב עלה דמתני דעמדה בדין כו' דדוקא גבי קנס הוא דאמרינן דזכה האב דוקא בשעת העמדה בדין ואם מת או בגרה לעצמה אבל בשת ופגם ממון גמור הוא ולעולם הרי הוא של אב בין עמדה בין לא עמדה ואם מת האב הרי הן של אחים

²⁶ דכיון דמפותה ודאי מחלה אלא דבמה שזיכתה התורה לאב לא מציא איהי למחול ממון אביה שהרי היא ברשותו וכל שלא עמדה בדין בחיי אביה איגלאי מילתא דממון דידה הוא והרי מחלה בשלה והלא מעולם לא זכה אביה ואיגלאי מילתא דשלה הוא והרי מחלה דמדעתה עבדה. מל"מ שם ולכאורה זה רק בקנס אבל בושת ופגם זכה אביה מיד ולא יועיל מחילתה.

²⁷ רמב"ם הלכות נערה בתולה פרק ב הלכה ג

²⁸ בפרישה [סעיף י"ז] כתב בשם רש"י [כתובות מ' ע"א ד"ה הכל] והר"ן [שם י"ד ע"א מדפי הרי"ף] דבושת אדם בינוני מרובה משל אדם נכבד ומזולל, הו"ן באונס ומפתה שבושת הקל והמזולל בושתו יותר. סמ"ע תכד כה

²⁹ ב"ש אבהע"ז קעז א ומסתבר שה"ה צער באנוסה

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

פגם, רואין כמה שויה פחות ממה שהיתה שוה תחלה אילו היתה נמכרת בשוק להנשא לעבד, ושמיין אותה כאשה הנמכרת בשוק להשיאה לעבד לפי יפיה ולפי משפחתה, כיצד, מי שיש לו עבד שחשוב בעיניו וחביב עליו עד שירצה להשיאו אשה יפה ומיוחסת כזאת, כמה יוסיף ליתן לה כשהיא בתולה מכשהיא בעולה.

צער, רואין לפי קטנו וקטנותה ולפי בריאותה כמה נצטערה, ואומדין כמה אביה היה נותן ולא תצטער בתו זו מזה, וכן יתן הכל,

וכל זה מותר על החמשים של קנס ששוה בכל אחת אחד הבא על בת כהן גדול ואחד הבא על בת גר או ממזרת קנסה חמשים כסף³⁰.

ואע"ג³¹ שבזמן הזה שאין לנו דיינים סמוכים, אין דנים דיני קנסות ודין חבלת אדם באדם כיון שאינו שכיח, מכל מקום יש לבית דין לדון ולראות את כמות חיובו ודוחקין אותו שיפייסו בכסף וכשרואין ב"ד שנותן לו קרוב לשיעור החיוב די, וכן אם מרעה בדברים ונתרצו לא איכפת לן.

דף מ:

ד. באו עליה שנים אחד כדרכה ואחד שלא כדרכה

י"א³² אין האונס או המפתה חייב בקנס עד שיבוא עליה כדרכה ובעדים ואינו צריך התראה, וי"א³³ שחייב בקנס בין בא עליה כדרכה ובין שבא עליה שלא כדרכה.

³⁰ רמב"ם שם

³¹ שו"ע ונו"כ שם קעז ב לבוש שם וערוה"ש ל

³² רמב"ם שם פרק א הלכה ח וגם הסמ"ג עשין כד פסק כן וכן הוא דעת רש"י (סנהד' ע"ג:) ועיין משנה למלך הלכות איסורי ביאה פרק יז הלכה יג ומצאתי קצת סמך לזה לסברת רבינו מההיא דאמרינן בפרק בן סורר (דף ע"ג) א"ר חסדא כגון שבא עליה שלא כדרכה וחזר ובא עליה כדרכה. והנה לסברת האומרים דאפי' אביאה שלא כדרכה חייב קנס למה נקט וחזר ובא עליה כדרכה אפילו שלא כדרכה נמי ולא הול"ל אלא וחזר ובא עליה והיה כולל כל מין ביאה שתהיה וכבר נרגשו מזה התוס' בפרק הבא על יבמתו וכתבו דלאו דוקא יע"ש. ועיין בהר"ן ר"פ אלו נערות ועיין בחידושי הרב מוהר"ר בצלאל בפרק אלו נערות עלה ההיא דאמרינן שם (דף מ') אלא א"ר זירא אילו באו עליה שנים אחד כדרכה ואחד שלא כדרכה יאמרו בעל שלימה חמשים בעל פגומה חמשים וכו' שהאריך בזה אם בביאה שלא כדרכה מיחייב קנס יע"ש.

³³ ראב"ד שם ועיין מל"מ שם שכבר חלקו על הרמב"ם הראשונים ז"ל וכמ"ש הרא"ש בפרק אלו נערות. כן איתא בירושלמי כתובות פ"ג (ה"ו) דכשבאו עליה עשרה בני אדם שלא כדרכה שכולם משלמין קנס וביכולתה לברור מי שישאנה וכשביררה אחד מהם השאר פטורין מעשה דולו תהיה לאשה אך קודם שנשאה זה שביררה ביכולתה לברור אחר ע"ש

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

ה. כל שבח נעוריה לאביה

להלן דף מו: יבואר שהאב זכאי מן התורה³⁴ במעשה ידיה של בתו בין בקטנותה בין כשהיא נערה, וכן זכאי בכתובתה אם נתאלמנה או נתגרשה מן הארוסין. וזכאי במציאתה מדרבנן שתקנו לו משום איבה, בכל אלו הוא זוכה עד שתיבגר. לפיכך מקבל האב קידושי בתו מיום שתולד עד שתיבגר.

ומטעם זה ג' דברים של מפתה³⁵, וארבעה של אונס הכל לאב, שכל שבח נעורים לאביה ועוד שהרי בידו למוסרה לקדושין למנוול ומוכה שחין ויהיה לה בשת ופגם וצער, ולכן אף על פי שבתורה אינו מבואר רק שהקנס הוא של האב, מ"מ גם שארי הדברים שייכים להאב.

ו. קטנה מבת ג' שנים ויום אחד ועד שתיבגר יש לה ... אף קנס במקום מנר

כבר התבאר לעיל דף כט. שממה שנאמר בפרשת משפטים (שמות כא פסוק ז) וְכִי יִמְכַר אִישׁ אֶת בְּתוּלָתוֹ לְאִמָּהּ וְגו' למדנו מכאן שהבת נמכרת לאמה עבריה על ידי אביה³⁶, אולם מכירת הבת מותרת רק כל עוד היא קטנה גמורה, דהיינו עד שתתחיל תקופת בגרותה, וברגיל עד סוף שתים – עשרה שנה, ואז היא נקראת "נערה" ומשתביא שתי שערות אחר י"ב שנה ותיעשה נערה אינו יכול למכרה, אף על פי שעדיין יש לו רשות בה ויש לו לקדשה לכל מי שירצה.

והמאנס או מפתה בתולת ישראל והיא מבת שלש שנים³⁷ ויום אחד ואילך שביאתה ביאה ואין בתולותיה חוזרים, עד שלא תיבגר קונסין אותו חמשים

³⁴ שו"ע ונו"כ אבהע"ז לו א

³⁵ ערוך השולחן שם סעיף כג

³⁶ רמב"ם הלכות עבדים פרק ד הלכה א

³⁷ עיין חכמת שלמה אבן העזר סימן קעז סעיף א שכתבנשאלתי כיון דלרוב הפוסקים פיתוי קטנה אונס הוא אם אף בזה הוי אונס דמחויב לישא אותה ולא לשלחה כל ימיו והשבתי שאין כאן מקום ספק דע"כ לא אמרי' פיתוי קטנה אונס הוא רק ליפטרנה נפשה מקנס שלה מה שקנסה אותה התורה אם זנתה ברצון בזה אמרי' כיון דאין לה דעת לא נחשב ברצון ולא שייך לקנוס אותה אבל להיפוך לקנוס את הבעל במה שקנסה התורה אותו אם עושה לה באונס בזה לא קנסו אותו רק אם עושה באונס ממש אבל הכא סוף סוף הוא לא עשאו רק ברצונה לא נחשב לו אונס. והכלל כך היא דפיתוי קטנה לא נחשב לא אונס ולא רצון ולכך גבי קנס דידה שקנסה התורה אותה להיות נאסר וכדומה בזה בעי' רצון ממש וכל דהוי בקטנותה לא הוי ברצון ופטורה אבל קנס דידיה שקנסה התורה אותו באונס בזה בעי' אונס ממש ופיתוי קטנה לאו אונס היא וכל דלא הוי אונס ממש

הלכות הדרף היומי

מסנת כתובות

סלעים כסף כמו שנתבאר. אבל פחותה מג' שנים או אחר שבגרה אינה בכלל קנס זה, שפחותה מג' שנים אין ביאתה ביאה שבתולותיה חוזרים, ואחר שבגרה אינו נקראת בתולה שבתולותיה נושרין.

אולם כל זה בקנס³⁸ אבל באנוסה יש לה צער ובושת ופגם גם לאחר שבגרה, ומפותה אין לה כלום שכיון שהיה לרצונה, מדעתה מחלה³⁹.

ז. המוציא שם רע על הקטנה פטור

יתבאר להלן דף מד: בעזחי"ת

פטור ואצלה להיפוך כל דלא הוי רצון ממש פטורה ועוד שמקרא מלא דיבר הכתוב ולו תהיה לאשה תחת אשר עינה א"כ מפורש בכתוב דעיקר הקנס דלו תהיה לאשה הוי מכת אשר ענה ובפיתוי קטנה עכ"פ אשר ענה ליכא ודו"ק היטב.

³⁸ בית מאיר אבהע"ז שם א

³⁹ וצ"ע קצת אם אף בסמוכה שייך דמחלה כיון דאלו לא מחלה והיתה נשכרת באתנן אפשר היה של אב וע' נמי שם סי' תד"ד דין בשת ופגם היכי דחבלו בה. בית מאיר שם.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>